

روشهای تدریس در کلاسهای

چند پایه

(۱)

مدیریت آموزش و پرورش عشایر فارس

معاونت آموزشی

سال تحصیلی ۹۵-۹۴

شماره ۶

برنامه و روش های اداره ی کلاس های چند پایه : گر چه از راه های متعددی برای اداره و تدریس کلاس های چند پایه استفاده می شود و هر کدام دارای محاسن و معایبی است اما به گفته ی یکی از صاحب نظران تعلیم و تربیت «همه ی روش ها فقط وسیله هستند.» این ما هستیم که باید در صورت ملاحظه ی شیوه های بهتر ، خود را قالب خاصی قرار ندهیم . آنچه در این قسمت ذکر می شود شیوه های مرسوم تدریس در کلاس های چند پایه است که به شرح زیر می باشد :

۱- روش محوری : در این روش برای هر پایه ، درس معینی پیش بینی می شود ، به طریقی که حد اکثر ۳ گروه از دانش آموزان با فاصله ی پیش بینی شده مستقیماً با معلم کار می کنند زیرا حداقل زمان برای تدریس، ۱۵ دقیقه می باشد. در کمتر از ۱۵ دقیقه واقعاً نمی توان به اهداف درسی دست یافت . و برای گروه های دیگر دروسی از قبیل : خط ، نقاشی ، املاء ، انشا ، تمرین ریاضیات ، حفظ کردن کلمات و ترکیبات تازه و که نیاز کمتری به نظارت مستقیم آموزگار دارد منظور می شود . بنابراین چون اساس کار معلم در هر ساعت با یک یا دو یا احتمالاً سه پایه می باشد و پایه های معینی در محور کار قرار می گیرند ، این طریقه را روش محوری می نامیم و بقیه ی پایه ها که با تعیین تکلیف ، به انجام کار های تمرینی مشغول می شوند ، گروه خود آموز یا گروه فرعی نامیده می شوند . در این شیوه ، معلم باید براساس محتوای هر یک از پایه های مختلفی که در کلاس خود دارد ، از قبل (حداقل شهریور ماه) برنامه ریزی کند. و در این برنامه مشخص نماید که ، در طول یک سال تحصیلی ، هر ماه ، هر هفته ، هر روز ، در هر یک از جلسه ی یک روز ، در چه پایه هایی از کلاس ، چه درس هایی ، در چه مدت از زمان یک جلسه ، یا چه ترتیبی از پایه ها را قرار است تدریس کند . مثال : معلمی در یک کلاس درس دانش آموزانی از پایه های اول ، دوم ، سوم و چهارم دارد . او برای جلسه ی اول روز شنبه از ماه مهر چنین برنامه ای را برای تدریس پیش بینی کرده است : پایه ی اول محور (۱) درس ریاضی ۱۵ دقیقه ، پایه ی دوم محور (۲) درس علوم تحریی ۱۵ دقیقه ،

پایه ی سوم محور (۳) درس اجتماعی ۱۵ دقیقه ، پایه ی چهارم درس بنویسیم ، در این جلسه پایه ی چهارم محور اصلی تدریس نیست. (فرعی است) زمان آن ۵ دقیقه است. که در پایان همین جلسه به بررسی و ارزیابی کار دانش آموزان چهارم اختصاص دارد. (در جلسه ی بعدی ممکن است یکی دیگر از پایه ها از محور اصلی آزاد باشند.) از الگوی زیر در اداره کلاس با این شیوه می توان استفاده کرد

پایه	شیوه اداره	۱۵ دقیقه اول	۱۵ دقیقه دوم	۱۵ دقیقه سوم	۵ دقیقه آخر
اول	محور ۱	تدریس	تکلیف تمرینی	تکلیف تمرینی	بررسی
دوم	محور ۲	تکلیف آمادگی	تدریس	تکلیف تمرینی	تکلیف با
سوم	محور ۳	تکلیف آمادگی	تدریس	تکلیف تمرینی	اولویت
چهارم	خودآموز	انجام تکالیف آمادگی و	تدریس	تکلیف تمرینی	پایه
پنجم	خودآموز	انجام تکالیف آمادگی و	تدریس	تکلیف تمرینی	های
ششم	خودآموز	انجام تکالیف آمادگی و	تدریس	تکلیف تمرینی	خود
					آموز

دلیل اینکه پایه هایی به عنوان محور های تدریس تعیین شدند ، برای زمان اجرا ی تدریس است . که همیشه به ترتیب از پایه ی پایین تر شروع می شود. همانطور که در این جلسه ، محور (۱) پایه اول میباشد که پایین تر از دیگر پایه ها ست. به همین دلیل در وقت اول تدریس این جلسه قرار می گیرد. سپس محور (۲) پایه ی دوم و پس از آن محور (۳) پایه ی سوم در وقت سوم تدریس قرار می گیرند . معلم برای آغاز تدریس ، ابتدا تعیین می کند که در زمان تدریس محور (۱) ، هر کدام از پایه ها ی دیگر ، باید چه کنند. (این بخش از کار چند پایه ، بسیار حساس و مهم است. زیرا تا حدود زیادی از بلاتکلیفی هر پایه جلوگیری می کند.) بنا بر این معلم کارهای زیر را برای اجرای روش انجام می دهد: ۱- قبل از شروع کار در محور (۱) یعنی پایه ی اول ، معلم فعالیت شماره یک محور (۲) در این جایگاه پایه ی دوم را که قبلاً برای آن ها تهیه کرده بود به پایه ی دوم می دهد و به آن ها می گوید : بچه ها شما باید یک نقاشی رسم کنید که محل زندگی جانوران را نشان دهد . در پایان هم در یکی دوسطر بنویسید که در محل زندگی شما جانوران در چه مکانهایی زندگی می کنند . من برگه ای را که دسته کارتان ، مشخص ، مه ، کند ، داختا ، شما

قرار می دهیم. شما برای انجام کار (۱۵) دقیقه وقت دارید. تا وقتی که من پایه اول را درس می دهیم شما مشغول باشید. من در این ۱۵ دقیقه به شما سرمی زنم. اگر سوالی داشتید در آن وقت می پرسید. این کار شما به درس امروز ارتباط دارد. به آن دقت کنید. (پایه ی دوم مشغول می شود.)

۲- فعالیت محور (۳) یعنی پایه ی سوم را که قبلاً برای آن ها تهیه کرده بود به پایه ی سوم می دهد و می گوید: بچه ها برای شما متنی را تهیه کردم، به دقت مطالعه کنید و در پایان به پرسشهای آن پاسخ دهید. شما باید دو نوع زندگی شهری و روستایی را مقایسه کنید. شباهت ها و تفاوت ها را در جدولی ثبت کنید. با هم گفتگو کنید نتیجه ی پایانی را روی تابلوی شماره دو کلاس بنویسید. (در صورتی که تابلو در جهت دیگر کلاس روی دیوار نصب باشد). من برگه ای را که دستور کارتان را مشخص می کند در اختیار شما قرار می دهم. برای انجام کار (۳۰) دقیقه وقت دارید. تا وقتی که من پایه ی اول و دوم را درس می دهیم شما مشغول باشید. من در این ۳۰ دقیقه چند بار به شما سر می زنم. اگر سوالی داشتید در آن زمان می پرسید. این کار شما به درس امروز ارتباط دارد. به آن دقت کنید (پایه ی سوم مشغول می شود) تذکر:

در کلاس چند پایه، ضروری است روی هر دیوار تابلویی باشد تا در زمان مورد نیاز دانش آموزان پایه های دیگر از آن استفاده کنند.

۳- همچنین، به دانش آموزان پایه چهارم که در این جلسه برای آنها درس جدیدی تدریس نمی شود، می گوید: شما (۴۵) دقیقه وقت دارید تا یک بار متن درس قبلی از کتاب بخوانیم را صامت خوانی کنید. برگه ای را آماده کردم به ترتیب هر کدام را بخوانید. پرسش ها را در برگه پاسخ دهید و بنویسید. کلمه های جدید درس را در واژه نامه پیدا کنید. اگر در پایان کتاب درسی نبود، از فرهنگ لغت استفاده کنید. شما باید متن درس را در سه سطر خلاصه نویسی

کنید.

۴- دانش آموزان در سه پایه به کار خود مشغول می شوند. کار تدریس با محور (۱) که در این جلسه پایه اول است آغاز می شود. معلم پایه ی اول را به جلوی کلاس فرا می خواند. تابلوی کلاس را با خط های عمودی از سمت راست به سه قسمت تقسیم می کند. هر قسمت به ترتیب برای محور ۱، ۲ و ۳ است. تا هر زمان که روی تابلو یادداشتی می کنند و یا دانش آموزان چیزی می نویسند، تا پایان تدریس پاک نکنند. تدریس ریاضی در پایه اول را از مرحله مجسم آغاز می کند. در بین کار هر جا فرصتی به وجود آمد دیگر پایه ها را سرکشی می کند. زمان سرکشی نباید به گونه ای باشد که پایه ی اول در حین تدریس معطل بماند. تدریس درس ریاضی را مطابق برنامه انجام می دهد.

۵- وقتی کار تدریس پس از (۱۵) دقیقه در پایه ی اول خاتمه یافت. برای آنها فعالیتی تعیین می کند و می خواهد به انجام آن مشغول شوند. به آنها می گوید: چند بار به شما سر می زنم. سپس از پایه ی اول می خواهد، از جای خود بلند شوند و به جای محور (۲) بروند، تا محور (۲) یعنی دومی ها به جلوی کلاس بیایند. (به خاطر تسلط داشتن به تابلو...)

۶- پس از اینکه معلم محور (۲) یعنی پایه ی دوم را به جلوی کلاس فرا خواند. ابتدا فعالیت شماره ی (۱) را که در ارتباط با درس جدید داده بود. و از دانش آموزان خواسته بود آن را در (۱۵) دقیقه ی اول انجام دهند را بررسی می کند. سپس تدریس درس علوم پایه دوم را برابروشی که پیش بینی کرده بود، آغاز می کند. در بین کار هر جا فرصتی بوجود آمد دیگر پایه ها را سرکشی می کند. زمان سرکشی نباید به گونه ای باشد که پایه ی دوم در حین تدریس معطل بماند.

۷- وقتی کار تدریس در پایه ی دوم خاتمه یافت

فعالیت شماره ی (۲) را که قبلاً تهیه کرده بود به آن ها می دهد و می خواهد به انجام آن مشغول شوند. به آن ها می گوید، از جای خود بلند شوند و به جای محور (۲) بروند، تا محور (۳) یعنی پایه سوم ها به جلوی کلاس بیایند. (در صورتی که تابلو در روی دیوار دیگر کلاس داشته باشند ممکن است جا به جا نشوند.)

۸- معلم دانش آموزان محور (۳) یعنی پایه سوم را به جلوی کلاس می خواند. ابتدا فعالیت شماره ی (۱) را که در ارتباط با درس جدید داده بود. و از دانش آموزان خواسته بود آن را در (۳۰) دقیقه انجام دهند را بررسی می کند. تدریس در پایه سوم را برابر روشی که پیش بینی کرده بود آغاز می کند. در بین کار هر جا فرصتی به وجود آمد دیگر پایه ها را سرکشی می کند. زمان سرکشی نباید به گونه ای باشد که پایه ی سوم در حین تدریس معطل بماند. وقتی کار تدریس در پایه ی سوم خاتمه یافت، فعالیت شماره (۲) را که قبلاً تهیه کرده بود به آنها می دهد و می خواهد به انجام آن مشغول شوند. ممکن است فعالیت خاصی نداشته باشند، بنابراین ادامه کار به انجام تمرین در کتاب درسی و یا تعیین تکلیف در خانه ختم می شود. ۹- در باقی مانده ی وقت کلاس (۵ دقیقه پایانی) که به محور فرعی یعنی پایه ی چهارم اختصاص دارد، کار آنها را بررسی می کند. همچنین کارهای پایانی دانش آموزان پایه های اول تا سوم را بررسی می کند. به این ترتیب فعالیت آموزشی این جلسه ی تدریس خاتمه می یابد.

ادامه روش های تدریس در کلاس های چند پایه را در بروشور ۷ مطالعه فرمائید.